

Alm. Hyld

Sambucus nigra

Et gammelt mundheld siger:

'Der, hvor hylden ej kan gro, der, kan bonden ikke bo'

Heldigvis for os andre kan hyld gro næsten alle steder. Der skal blot en lille sprække til, før et enkelt frø eller en fugleklat lægger grunden til en ny plante. Den stiller uhyre små krav til voksestedet og slår let rødder, hvis en frisk gren kastes på grenbunken. Om foråret er den blandt de første til at sætte blade. Både bark, blomster og bær, har været anvendt af mennesker i umindelige tider.

Man skal behandle sit hyldetræ med respekt, for det har farlige kræfter.

Vil man fx skære en gren af, skal man først spørge om lov: Man går baglæns hen til træet og siger tre gange: Hyldemor, giv mig noget af dit træ, så vil jeg give noget af mit igen.

Glemte man det, så døde man!

Hylden stammer oprindeligt fra Mellemeuropa, men havde allerede bredt sig til Norden i Oldtiden, hvor den var gudinden 'Freja's' hellige træ. Udgravninger har vist at den allerede voksede ved stenalderens bopladser for ca 5000 år siden. Hyld vokser i hele Europa og i Nordamerika. Hyld har været anerkendt som virksom medicin fra Nordafrika og langt ind i Østeuropa.

Hyldetræet er omfattet af megen mystik og overtro.

En af buskens egenskaber er, at barken både virker afførende og kan fremkalde opkastning. En virkning, der brugtes mod indvoldsorm. Virkningen afhæng af, hvilken vej man skrællede barken af: skrællede man ovenfra og nedad mod roden virkede den afførende. Omvendt var virkningen et brækmiddel.

Det kan synes sært, men folk har været enige om dette forhold langt ind i Rusland, og endnu

Middelalderhagen fakta:

Almindelig hyld findes overalt, i skovbryn, ved huse, i levende hegn og som haveplante, hvor den dyrkes for blomster og bær. Husk bærrerne skal koges.

Tema 26: Træer og buske

mere besynderligt er det, at samme viden blev genfundet i en nordamerikansk indianerstamme.

Overtro eller ej, men det står fast, at barken virker afførende og at for meget af den fremkalder opkastninger.

Næsten alle dele af busken har været brugt: De smukke hvide blomsterskærme med den særegne duft indgår i madlavning og læskedrikke, i desserter og som smagsstof i sennep. Bladene blev anvendt som omslag til bylder. Grenene er lette at udhule og har været brugt til fløjter og pusterør af frække unger. Hyldesaft er et almindelig brugt middel til at lindre forkølelser den dag i dag.

De sortviolette bær har endda tjent til at farve håret med!

Blomsterne kogt i mælk fra en rød ko, siges til at fjerne vorter.

Det magiske hylde træ blev også brugt mod den farlige sygdom 'epilepsi', hvor forstyrrelser i hjernecellerne fremkalder pludselige anfald, under tiden med bevidstløshed til følge.

De lærde læger ordinerede en temmelig besværlig kur mod dette onde, der indebar, at man bar en amulet af hylde og pæonfrø om halsen. Amuletten var så kraftig, at den kun måtte fjernes med en tang for at sygdommen ikke blev overført på andre.

Værre endnu var, at den hylde man brugte til amuletten helst skulle stamme fra en hylde, der havde slået rod på en pilestub, hvor en husskade havde efterladt en klat!

Te af hyldeblomster blev brugt mod malaria: Man stiller sig under træet og fremsiger et vers:

Hylde træ, jeg klager dig

Feberen den plager mig,

Hylde træ , nu har du vundet,

Feberen, den er forsvundet.

For at sikre et godt resultat, skal verset fremsiges tre torsdage i træk.

Der hersker blandt de lærde uenighed om, hvor navnet stammer fra. Nogle knytter navnet til den kvindelige skovånd 'Huldren', en forførende dame der var farlig at møde i vildmarken.

Sankt Hans aften kunne man spise hyldeblomster stegt i smør for at undgå feber i det kommende år. I dag spises dybstegt hyldeblomst dyppet i pandekagedej til fx gedeost som dessert.

Et 'sikkert' middel mod tandpine består i at skære en splint af træet, stikke sig i tandkødet og sætte splinten tilbage i træet. Metoden kendes overalt i det germanske folkeområde, men ses sjældent eller aldrig på Tandlægehøjskolen.